

Uilen in de Kempen in 1999

PIETER WOUTERS

Ook dit jaar zijn weer een aantal vaste gebieden in de Kempen geïnventariseerd op Bosuil en Ransuil. De resultaten daarvan worden hier gepresenteerd

Voor de Bosuil zijn de onderzochte gebieden de Buikheide en een aantal gebiedjes in de gemeente Reusel.

De Ransuil was in 1998 alleen in de gemeente Reusel geïnventariseerd. Maar om iets meer over de stand van deze uil te weten te komen heb ik geprobeerd om meer mensen een aantal jaren een gebied te laten inventariseren.

Het is dit eerste jaar nog niet volledig gelukt. Toch zullen we maar denken dat het aanloopproblemen zijn, en dat het volgend jaar wel alles op rolletjes zal lopen.

Bosuil

Dit jaar is er een groot verschil tussen de twee grote bosgebieden. Het aantal roepende mannetjes op de Buikheide is 'gelijk' gebleven. Maar het aantal in het gebied de Peelsche Heide is helemaal ingezakt. Er werd hier maar een roepend mannetje waargenomen (tabel 1).

Wel moet ik er bij vermelden dat door omstandigheden hier pas half februari met de inventarisatie begonnen kon worden. Maar dat is in normale jaren niet echt een probleem. Mogelijk dat ze door de zachte winter vroeg begonnen zijn, maar dan nog zijn Bosuilen zeker tot in februari goed te inventariseren. Ook is er in dit

bosgebied de laatste jaren nog al wat gekapt. Echter, uit eerdere bosuileninventarisaties is gebleken dat dit in de grotere bosgebieden nauwelijks invloed heeft op de stand van de Bosuil. Het volgende voorjaar zal aan het licht brengen of dit een tijdelijk dipje was (lees: te laat geïnventariseerd) of dat de stand echt is afgenomen.

Dit jaar was er in deelgebied 5: Achterste Heikant, wel weer een roepend mannetje aanwezig. Maar deelgebied 6 bleef ook dit jaar weer onbezet door een Bosuil. Wel werd hier in augustus een Bosuil doodgereden. Wat bewijst dat ze er toch wel ooit komen. Dat er dit jaar weer een van deze marginale bosuilenbiotopen bezet was, heeft misschien te maken met de uitzonderlijk goede muizen stand van de laatste jaren.

Ransuil

Er is helaas maar weinig bekend over het voorkomen en de aantals-ontwikkelingen van de Ransuil in de Kempen. Systematisch onderzoek is er naar deze soort in de Kempen nog nooit gedaan. Vorig jaar ben ik zelf begonnen om de gemeente Reusel op geslaagde broedsels van Ransuilen te inventariseren.

Tabel 1: Roepende mannetjes Bosuil in de gebieden Buikheide, Peelsche Heide, Achterste Heikant (5) en Postelsedijk (6) gedurende de jaren '86, '91, '96 t/m '99.

	1986	1991	1996	1997	1998	1999
Buikheide	2	6	10	15	16	15
Peelsche Heide	1	1	3	5	4	1
Achterste Heikant	0	0	0	2	0	1
Postelsedijk	0	0	0	1	0	0

Om een betrouwbaarder beeld te krijgen was het nodig om het onderzoek uit te breiden. Er zouden niet alleen meer hectaren geteld moeten worden, maar het leek me ook wenselijk om op verschillende plaatsen binnen de Kempen steekproefgebieden te onderzoeken.

Binnen de VWG heb ik gevraagd om mee te doen aan deze telling. Helaas was het animo laag. Mogelijk dat een aantal mensen zijn afgeschrikt door de eisen die bij deze inventarisatie gesteld moesten worden.

Jammer genoeg is de uitvoering van de inventarisatie in de diverse deelgebieden nog niet altijd volgens de gestelde normen verlopen. Hopelijk dat er volgend jaar meer mensen mee doen (Er zijn al toezeggingen gedaan.) en dat de uitvoering vloeiender verloopt.

Methode

Omdat het inventariseren van volwassen Ransuilen niet makkelijk te noemen is, doordat ze vocaal niet overdreven actief zijn, is er voor gekozen om de geslaagde broedsels te gaan tellen. Dit is vrij eenvoudig doordat de bedelroep van jonge Ransuilen al op grote afstand is te horen.

Het enige nadeel van deze methode is dat ze over een langere periode volgehouden dient te worden. Het liefst toch wel 10 jaar, wil men tenminste een reëel beeld krijgen over het verloop van de stand. (Arend J. van Dijk, 1996). De oorzaak ligt in het feit dat de stand van de Ransuil jaarlijks sterk kan fluctueren. De stand van deze soort wordt sterk bepaald door muizenarme en -rijke jaren.

Om een goed beeld te krijgen moesten de gekozen onderzoeksgebieden natuurlijk niet te klein zijn. Ze moesten bestaan uit minimaal 1000 ha om zo verzekerd te zijn van voldoende geschikt biotoop en daardoor ook voldoende paren.

Het gekozen proefgebied diende tweemaal te worden onderzocht. Eénmaal rond half mei en éénmaal rond begin juni. Dit om ook de latere broedsels te kunnen opsporen.

Ook het aantal jongen per nest werd gevraagd. Dit levert met niet veel extra werk toch een leuke aanvulling op over hoe succesvol de broedsels dat jaar zijn geweest. En er kan later een zinnige vergelijking worden gemaakt tussen muizenrijke en muizenarme jaren.

Naast deze 'verplichte' onderdelen werden er ook nog een paar aanbevelingen gedaan om het geheel nog boeiender te maken. Zoals het opsporen van het nest (nestboom, hoogte nest, oorspronkelijke bouwer en eventuele dode jongen onder het nest) en het verzamelen van de braakballen.

Resultaten

Er zijn vier gebieden geteld op Ransuilen. Atlasblok 51-51, Buikheide en omgeving, Hooge en Lage Mierde en Reusel. Het gebied Buikheide en omgeving is opgesplitst in drie deelgebieden te weten Buikheide, Wintelre e.o. en Molenvelden/Overlees bossen. Het gebied De Mierden sloot aan op het gebied Reusel.

Van deze gebieden zijn alleen Reusel, deelgebied Buikheide en uurhok 51-51 volgens de aangegeven methode geteld. De andere gebieden zijn alle maar eenmaal systematisch onderzocht. In blok 51-51 zijn de jongen per nest niet goed geteld (mededeling teller). Een overzicht van de resultaten wordt gegeven in tabel 2.

Na één jaar tellen valt er over het geheel nog niets te zeggen. Wel valt het grote verschil tussen sommige gebieden op. Waarom zijn er zo weinig Ransuilen in het gebied Buikheide e.o.? De diverse deelgebieden zijn de eerste keer wel geteld. Bij deze eerste ronde werden in de andere gebieden al het grootste aantal geslaagde broedsels opgespoord. Men kan er dus vanuit gaan dat er in dit gebied echt weinig geslaagde broedsels zijn geweest dit jaar. Is dit structureel of tijdelijk? Alleen door deze telling een flink aantal jaren voort te zetten kunnen we hier iets meer over te weten komen!

Tabel 2: Resultaten van de Ransuilentelling in de Kempische steekproefgebieden in 1999.

Steekproefgebied	Oppervlakte	Aantal broedsels	Aantal broedsels met aantal jongen per nest				
			1	2	3	4	5
Reusel	3000 ha	14	1	5	2	6	
Atlasblok 51-51 ¹⁾	2500 ha	11	1	6	4		
De Mierden ²⁾	1200 ha	6	1	1	3	1	
Buikheide							
Buikheide		2			2		
Buikheide							
Wintelre e.o. ²⁾		1		1			
Buikheide							
Molenv /Oerle ²⁾		1	1				
<i>Buikheide totaal</i>	<i>1690 ha</i>	<i>4</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>2</i>		
Totaal alle gebieden	8390 ha	35	4	13	11	7	0

¹⁾ Het aantal jongen per nest is niet goed geteld.

²⁾ Gebied is niet geteld volgens de opgegeven normen.

Dankwoord

Voor de gegevens over de Buikheide wil ik natuurlijk het Buikheide-team bedanken. En verder iedereen die aan dit onderzoek mee heeft gewerkt en hopelijk blijft meewerken, namelijk Wim Deeben, Klaas de Jonge, Jacques van Kessel, Sjef Keustermans, Jan Kolsters, Geert Sanders en Albert Vrijaldenhoven.

Literatuur

- van Dijk A.J. 1996. Monitoring van Ransuilen: een lachertje of niet? Drentse Vogels 9: 30-38.
- van Kessel J.C.P. & J.Kolsters (in voorbereiding): Buikheide verslag 1999.
- Wouters P. 1998. Uilen in de Kempen in 1998. De Blauwe Klauwier 24 (3): 8-11.

